

Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków, zakładów ubezpieczeń, PTE, domów maklerskich i TFI

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) przyjęła na posiedzeniu w dniu 6 grudnia 2016 r. stanowisko w sprawie:

- **polityki dywidendowej** banków, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, powszechnych towarzystw emerytalnych, domów maklerskich i towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2017 r.

Otoczenie zewnętrzne polskiej gospodarki charakteryzuje się nadal podwyższonym poziomem ryzyka. Wpływ na to ma m.in. wynik czerwcowego referendum dotyczącego dalszego członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej oraz wynik grudniowego referendum konstytucyjnego we Włoszech. Dlatego KNF zaleca instytucjom finansowym utrzymanie silnej bazy kapitałowej, a w niektórych przypadkach jej dalsze wzmocnienie.

Polityka dywidendowa prowadzona w ostatnich latach przez instytucje finansowe zgodnie z zaleceniami KNF pozwoliła na wzmocnienie ich bazy kapitałowej i poprawę zdolności do absorbowania potencjalnych strat. Wpływa to korzystnie na utrzymanie stabilności i bezpieczeństwa polskiej gospodarki, a także systemu finansowego, pozwalając na jego dalszy rozwój.

Każdy z sektorów otrzyma zalecenia w formie pisma Przewodniczącego KNF.

Banki

Oceniając z perspektywy kilku lat działania nadzoru w stosunku do banków w obszarze polityki dywidendowej można stwierdzić, że wraz z innymi inicjatywami ostrożnościowymi pozwoliły one na ciągły i stabilny rozwój sektora. Ocena sektora bankowego w Polsce jako stabilnego i aktywnie nadzorowanego przekłada się m.in. na możliwość pozyskiwania przez banki finansowania na korzystnych warunkach. Mając na względzie dalszy stabilny rozwój sektora, Komisja Nadzoru Finansowego wskazuje swoje oczekiwania w zakresie polityki dywidendowej banków w nadchodzącym roku.

Istotne ryzyko związane z potencjalnym, ustawowym rozwiązaniem problemu kredytów walutowych zabezpieczonych hipotecznie, w przypadku implementacji ustawy obciąży wyniki banków, a co za tym idzie wpłynie negatywnie na ich kapitały i adekwatność. W ramach polityki dywidendowej wobec banków zaangażowanych w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych wprowadzono dodatkowe kryteria korygujące maksymalny poziom stopy dywidendy. Zysk zatrzymany przez te banki pozwoli w większym stopniu przygotować się na ewentualne dodatkowe obciążenia.

- **Kryteria wypłaty dywidendy dla banków komercyjnych**

Rekomenduje się, by dywidendę mogły wypłacić jedynie banki spełniające jednocześnie poniższe kryteria:

- nie realizujące programu naprawczego;
- ocenione pozytywnie w ramach procesu badania i oceny nadzorczej (BION) - ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5 (masterskala - ocena 1 lub 2);
- posiadające dźwignię finansową (LR) na poziomie wyższym niż 5%;
- posiadające współczynnik kapitału T1 na poziomie wyższym niż minimalna wartość tego wskaźnika podwyższona o kapitał bezpieczeństwa, tj.:
 - banki OSII - posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) wyższy od $13,25\% + 75\% * \text{add-on} + \text{bufor OSII}$;
 - pozostałe banki komercyjne – posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) wyższy od $11,25\% + 75\% * \text{add-on}$;
- posiadające łączny współczynnik kapitałowy na poziomie wyższym niż: $13,25\% + \text{add-on} + \text{bufor OSII}$.

Rekomenduje się, by banki spełniające jednocześnie powyższe kryteria mogły wypłacić do 50% z wypracowanego zysku.

Dodatkowo rekomenduje się, by do 100% z wypracowanego zysku mogły wypłacić banki spełniające oczekiwania nadzorcze co do minimalnego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) uwzględniającego kapitał bezpieczeństwa, tj.:

- banki OSII – posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od $16,25\% + \text{add-on} + \text{bufor OSII}$;
- pozostałe banki komercyjne – posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od $14,25\% + \text{add-on}$.

Dodatkowo, banki istotnie zaangażowane¹ w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych korygują stopę wypłaty dywidendy w oparciu o dwa dodatkowe kryteria:

Kryterium 1 (K1) – bazujące na udziale walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności od sektora niefinansowego.

¹ Banki posiadające w portfelu należności od sektora niefinansowego ponad 5% udział walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

Kryterium 2 (K2) – bazujące na udziale kredytów mieszkaniowych walutowych udzielonych w latach 2007 i 2008 (kredyty decydujące o wysokości strat banków w przypadku implementacji ewentualnych rozwiązań ustawowych) w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych gospodarstw domowych.

Stosowane są odpowiednie korekty w zależności od wielkości posiadanego przez bank portfela.

Kryterium 1

- o Banki z udziałem powyżej 10% - korekta stopy dywidendy 20%
- o Banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy 30%
- o banki z udziałem powyżej 30% - korekta stopy dywidendy 50%

Kryterium 2

- o banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy 30%
- o banki z udziałem powyżej 50% - korekta stopy dywidendy 50%

Należy podkreślić, iż bank posiadający nierozdysponowany zysk z lat poprzednich, każdorazowo w sytuacji zamiaru wypłaty dywidendy, jest zobowiązany do notyfikacji tego planu do KNF, gdzie będzie podlegało to indywidualnej ocenie. O taką zgodę mogą ubiegać się banki spełniające kryteria do wypłaty dywidendy.

• **Kryteria wypłaty dywidendy dla banków zrzeszających i spółdzielczych**

Wobec banków zrzeszających rekomenduje się stosowanie ogólnych założeń polityki dywidendowej – takich samych jak w przypadku innych banków działających w formie spółki akcyjnej.

Wobec banków spółdzielczych niespełniających kryteriów do wypłaty dywidendy z zysku netto za 2016 r., wzorem lat poprzednich, skierowane zostaną indywidualne wystąpienia UKNF.

Oprócz kryteriów ogólnych stanowisko nadzoru w odniesieniu do możliwości wypłaty dywidendy przez poszczególne banki spółdzielcze uwzględniać będzie także zasadę proporcjonalności uwarunkowaną przede wszystkim specyfiką prawno-organizacyjną tych banków, a także ich relacją do funkcjonujących zrzeszeń oraz systemów ochrony instytucjonalnej.

W przypadku banków spółdzielczych ich polityka dywidendowa uwzględniać powinna pojawiającą się, po skutecznej notyfikacji udziałów członkowskich w Europejskim Urzędzie Nadzoru Bankowego i niezbędnej zmianie statutu, możliwość zaliczenia do funduszy własnych funduszu udziałowego oraz czynnik ograniczający istotnie ryzyko kapitałowe, czyli funkcjonowanie w ramach systemu ochrony. Funkcjonowanie w ramach utworzonych na bazie zrzeszeń systemów ochrony, które – zgodnie z ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających – zastąpią je w maksymalnym terminie trzech lat od utworzenia tych systemów, daje bankom spółdzielczym istotne zabezpieczenie adekwatności kapitałowej i wsparcia (płynnościowego). Środki z funduszu pomocowego mogą, zgodnie z

przepisami art. 5b ustawy, zasilić kapitał CET1. Funkcjonowanie w systemach ochrony, dzięki wzajemnej kontroli i solidarnemu wsparciu ich uczestników, zmniejszy ryzyko powstania strat, zamortyzuje ewentualne skutki niepowodzeń biznesowych banków spółdzielczych, a także – poprzez stosowanie mechanizmów sankcyjnych systemu ochrony – wymusi zmianę sposobu działania banku eksponującego się na nadmierne ryzyko.

Z drugiej strony możliwość wypłaty (zdywersyfikowanej w zależności od sytuacji banku) dywidendy w zdecydowanej większości banków spółdzielczych pozwoli ograniczyć odpływ udziałowców. Ponadto, mając na uwadze konieczność budowy odpowiedniego wizerunku rynkowego zakłada się możliwość przeznaczenia części zysku netto za 2016 r. na określone w statutach banków spółdzielczych cele społeczne.

Z uwagi na powyższe uwarunkowania **zakłada się możliwość wypłaty nieznaczej części zysku w postaci dywidendy w przypadku banków spółdzielczych o wskaźnikach adekwatności kapitałowej poniżej 13,25% dla TCR i/lub poniżej 10,25% dla T1**. W ramach kwoty możliwej do wypłaty banki będą mogły zdecydować o relacji wysokości dywidendy do wielkości środków na pokrycie zadań statutowych.

Banki spółdzielcze, które mogłyby wypłacić część zysku netto za 2016 r. dzieli się na trzy grupy.

1. Pierwszą stanowią banki, które spełniają rekomendowane kryteria ogólne dla banków komercyjnych i posiadają współczynniki adekwatności kapitałowej na poziomach powyżej 13,25% dla wskaźnika TCR oraz 10,25% dla T1. W bankach takich zakłada się brak ograniczenia dla wypłaty dywidendy z zysku osiągniętego za 2016 r.

2. Drugą grupę stanowią banki samodzielne lub banki, które nie podjęły decyzji o przystąpieniu do systemu ochrony, tj. banki, które są lub w perspektywie maksimum 2 lat będą pozbawione wsparcia ze strony banku zrzeszającego. O ile banki te spełniają kryteria ogólne, to pomimo że nie spełniają jednego lub obydwu wskaźników adekwatności kapitałowych (13,25% dla TCR oraz 10,25% dla T1), mogą przeznaczyć na wypłatę dywidendy nie więcej niż 5% zysku netto za 2016 r. Biorąc pod uwagę doświadczenia z lat poprzednich poziom ten należy uznać za wystarczający dla zapobieżenia odpływowi udziałowców.

3. Trzecią grupę stanowią banki spółdzielcze funkcjonujące w ramach systemów ochrony SGB i BPS, które uprawnione są na podstawie art. 113 ust. 7 CRR, po uzyskaniu zgody KNF, do stosowania 0% wagi ryzyka kredytowego na wzajemne ekspozycje.

Banki te, o ile spełniają kryteria ogólne, to pomimo, że nie spełniają jednego lub obydwu wskaźników adekwatności kapitałowych (13,25% dla TCR oraz 10,25% dla T1), będą mogły przeznaczyć nie więcej niż 10% zysku netto za 2016 r. na wypłatę dywidendy.

Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji

Zaleca się, aby dywidendę wypłaciły wyłącznie zakłady ubezpieczeń/reasekuracji, które spełniają wszystkie poniższe kryteria:

- I. otrzymały w ramach BION za 2015 r. ocenę ryzyka dobrą (1,00) lub zadowalającą (2,00);

- II. w poszczególnych kwartałach 2016 r. nie wykazały niedoboru środków własnych na pokrycie wymogu kapitałowego (rozumianego jako maksimum z minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) oraz kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR));
- III. w 2016 r. nie były objęte krótkoterminowym planem finansowym lub planem naprawczym, o których mowa w art. 312 i 313 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej;
- IV. według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. wielkość środków własnych bez odliczenia przewidywanych dywidend kształtowała się na poziomie co najmniej 175% wysokości wymogu kapitałowego dla zakładów prowadzących działalność w dziale I oraz co najmniej 150% wysokości wymogu kapitałowego dla zakładów prowadzących działalność w dziale II.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji spełniające powyższe kryteria powinny ograniczyć wypłatę dywidendy do 75% wysokości zysku wypracowanego w 2016 r., przy czym pokrycie wymogu kapitałowego dla kwartału, w którym wypłacono dywidendę powinno utrzymywać się na poziomie co najmniej 110%.

Jednocześnie dopuszcza się wypłatę dywidendy równą całemu wypracowanemu w 2016 r. zyskowi (co oznacza, iż nie dopuszcza się wypłaty z pozostałych elementów kapitałów własnych), o ile pokrycie wymogu kapitałowego (po odliczeniu od środków własnych przewidywanych dywidend) na koniec 31 grudnia 2016 r. oraz dla kwartału, w którym wypłacono dywidendę będzie na poziomie co najmniej 175% dla zakładów prowadzących działalność w dziale I oraz co najmniej 150% dla zakładów prowadzących działalność w dziale II.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji spełniające powyższe kryteria, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wysokości dywidendy, powinny uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2016 r., wynikające m.in. ze zmian w otoczeniu rynkowym i prawnym.

Powszechne towarzystwa emerytalne

Warunkiem koniecznym i zalecanym przez organ nadzoru jest, aby powszechne towarzystwo emerytalne, które będzie podejmować decyzję o wypłacie dywidendy w 2017 r., spełniało równocześnie wszystkie niżej wymienione kryteria:

- kryterium I towarzystwo otrzymało ocenę końcową BION za 2015 r. 1 (dobrą) lub 2 (zadowalającą);
- kryterium II w 2016 r. towarzystwo nie wykazało niespełnienia ustawowych wymogów kapitałowych;
- kryterium III według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość kapitałów własnych towarzystwa, powiększona o wartość Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, stanowiła przynajmniej 1,25% wartości aktywów netto otwartego funduszu emerytalnego zarządzanego przez towarzystwo;

kryterium IV według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość płynnych aktywów towarzystwa², powiększona o wartość Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, stanowiła przynajmniej 1,25% wartości aktywów netto otwartego funduszu emerytalnego zarządzanego przez towarzystwo;

kryterium V towarzystwo otrzymało ocenę cząstkową BION za 2015 r. w obszarze „adekwatność kapitałowa” 1 (dobrą) lub 2 (zadowalającą).

Powszechne towarzystwo emerytalne spełniające powyższe kryteria powinno ograniczyć wartość dywidendy wypłacanej z zysku pochodzącego z 2016 r. i z lat ubiegłych do poziomu nieprzekraczającego 150% wysokości zysku osiągniętego w 2016 r. Wypłata dywidendy nie może także powodować zmniejszenia wartości kapitału własnego i odpowiednio wartości aktywów płynnych, powiększonych o wartość środków Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, poniżej poziomu określonego w kryterium III i w kryterium IV. Ponadto, podejmując decyzję o wypłacie dywidendy towarzystwo powinno uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie jednego roku od daty zatwierdzenia przez walne zgromadzenie akcjonariuszy sprawozdania finansowego towarzystwa za 2016 r. Towarzystwo, które zarządza dobrowolnym funduszem emerytalnym powinno także uwzględnić ryzyko związane z tą częścią swojej działalności i jej możliwym wpływem na wynik finansowy.

Domy maklerskie

Zaleca się, aby dywidendę w 2017 roku wypłaciły wyłącznie domy maklerskie, które spełniają łącznie poniższe kryteria:

A. Dywidendę w kwocie nie wyższej niż 75% zysku netto za 2016 r.:

- I. dla podmiotów podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 na dzień 31 grudnia 2016 r.:
 - współczynnik kapitału podstawowego Tier I wyniósł co najmniej 6%;
 - współczynnik kapitału Tier I wyniósł co najmniej 9%;
 - łączny współczynnik kapitałowy wyniósł co najmniej 14%;
- II. dla podmiotów nie podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 na dzień 31 grudnia 2016 r. wskaźnik będący **udziałem kwoty kapitałów własnych w sumie aktywów ogółem** wynosi co najmniej 50%;
- III. **ocena nadzorcza** nadana w procesie BION przeprowadzonym w roku 2016 roku wynosi 1 albo 2;
- IV. podmiot w 2016 roku **nie naruszył przepisów dot. wymogów kapitałowych zawartych w rozporządzeniu 575/2013 i ustawie** o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2016 r. poz. 174 z późn. zm.) oraz przepisów dotyczących limitów dużych ekspozycji.

B. Dywidendę w kwocie nie wyższej niż 100% zysku netto za 2016 r.:

² Za aktywa płynne mogą być uznane: papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP, należności od OFE: tytułem opłaty od składki i opłaty za zarządzanie, środki pieniężne i inne aktywa pieniężne oraz pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe.

- I. spełnia wszystkie kryteria wymienione w literze A;
- II. dla podmiotów podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 kryteria, o których mowa w lit. A pkt I, są spełnione na koniec każdego kwartału w 2016 roku;
- III. dla podmiotów nie podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 kryterium, o którym mowa w lit. A pkt II, jest spełnione na koniec każdego kwartału w 2016 roku.

Dodatkowo domy maklerskie przy podejmowaniu decyzji dotyczącej wysokości dywidendy powinny uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2016 rok.

Jednocześnie zwraca się uwagę, że domy maklerskie zobowiązane na podstawie obowiązujących przepisów prawa do utrzymywania dodatkowych wymogów kapitałowych powiększają współczynniki, o których mowa w lit. A.I o wysokość dodatkowych wymogów kapitałowych.

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych

Kryteria, które towarzystwa funduszy inwestycyjnych powinny brać pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o podziale zysku za rok 2016 i wypłacie dywidendy w 2017 roku:

- I. w 2016 r. oraz w okresie od początku 2017 r. do dnia podjęcia uchwały o wypłacie dywidendy nie zaistniała sytuacja, w której doszłoby do niespełniania ustawowych wymogów kapitałowych;
- II. przy podejmowaniu decyzji dotyczącej wysokości dywidendy, towarzystwo powinno uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2016 r. tak, aby wypłata dywidendy przez towarzystwo nie miała wpływu na spełnianie wymogów kapitałowych w kolejnych miesiącach, w tym aby decyzje podejmowane przez towarzystwo w zakresie obniżenia kapitału własnego nie powodowały zmniejszenia wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu wskazanego w pkt IV;
- III. podjęcie decyzji o wypłacie i wysokości dywidendy powinno uwzględniać, czy w ciągu 6 miesięcy przed podjęciem uchwały o wypłacie dywidendy nie zostały zgłoszone roszczenia uczestników funduszy inwestycyjnych wobec towarzystwa w związku z nienależytym zarządzaniem funduszami inwestycyjnymi;
- IV. towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spełniające warunki, o których mowa w pkt I – III, które zarazem w toku ostatniego procesu Badania i Oceny Nadzorczej towarzystw funduszy inwestycyjnych otrzymały ocenę końcową BION 1 lub 2 mogą wypłacić dywidendę w 2017 roku:
 1. w łącznej wysokości wynoszącej maksymalnie 75% zysku wypracowanego w 2016 r. (co oznacza, że nie dopuszcza się wypłat z pozostałych elementów kapitałów własnych), o ile wypłata dywidendy nie będzie skutkowałą zmniejszeniem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu **1,5**;
 2. w łącznej wysokości wyższej niż 75%, ale nie wyższej niż 100% zysku wypracowanego w 2016 r. (co oznacza, że nie dopuszcza się wypłat z pozostałych

elementów kapitałów własnych), o ile wypłata dywidendy nie będzie skutkowałą
zmniejszeniem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu **2**
- przy czym wskaźnik pokrycia wymogu kapitałowego liczony jest jako iloraz wartości
kapitału własnego towarzystwa i obowiązującego poziomu wymogu kapitałowego.